

Transcendentální filosofie

Rozhodně se nehlásím ani k názvu, ani k programu tzv. transcendentální filosofie, a to hned v několika směrech a z několika důvodů. Především je tohoto termínu – původně Kantem raženého – velmi zneužíváno, velmi často dokonce bez náležité znalosti nejen jeho původu (a původního významu), ale ani důvodu, proč byl tento termín vlastně Kantem vytvořen (event. zvolen) a k jakému cíli ho bylo použito. Chyba je ovšem i tam, kde lze tuto znalost a toto povědomí doložit. Původní slovo „transcendo“ je odvozeno od slovesa „scando“, takže v překladu, užívajícím slovesa „překročiti“ nebo „překračovati“, dochází k oslabení významu „šplhání“ na pouhé „překročení“ (to by bylo legitimní, kdyby šlo o jiné latinské sloveso, totiž transgredior, v němž je důraz na „stupeň“, totiž „gradus“). Jde tudíž jednoznačně o aktivitu ze strany poznávajícího (filosofujícího atd.) subjektu. V případě „nepředmětnosti“ však nejde o žádnou primární aktivitu ze strany subjektu, nýbrž veškerá aktivita je tu podřazena a podřízena „aktu“ naslouchání (a poslouchání), což je vlastně jen zdánlivý akt, eventuálně akt, který se bytostně liší ode všech jiných aktů a aktivit subjektů tím, že spočívá jen v „otevřenosti“ vůči přicházející (adventivní) „skutečnosti toho pravého“. „To pravé“ nejen nemůže být uchopováno aktem, překračujícím rovinu pouhých „daností“, ale ani aktem, který se pokouší o nějaké „šplhání“ k tomu pravému, k tomu, co „má být“, co se „má stát“. A proč tomu tak je? Rotože „to pravé“ není někde před subjektem, aby k tomu mohl subjekt přistupovat (ať už bez vyšplhávání a přešplhávání, nebo bez překračování po stupních dál a výš), nýbrž přichází k subjektu z budoucnosti a zevnitř. Subjekt tomuto „zevnitř“ a z hloubky jeho „niternosti“ přicházejícímu „pravému“ může jen uvolnit cestu a pak se mu dát k dispozici. Místo „transcendence“ by tu bylo na místě jiné slovo; kdybychom trvali ve shodě s tradicí, že „to pravé“ přichází „shůry“, mohli bychom mluvit spíše o „descendenci“. Ale i to prostorové určení „shora“ či „shůry“ je vadné, falešné, takže to zavádět nebudeme: to „pravé“ nesdílí na nebesích, kdesi nahoře, ve výšinách. Snad by tento termín mohl aspoň na samém počátku trochu pomoci, ale rozhodně s ním nelze pracovat trvale, protože je příliš významově (a představově) zatížen právě onou prostorovostí: jako by „to pravé“ bylo někde „tam nahoře“ a tím jaksi „před námi“. Je zřejmé, že nestačí pouze popřít onu úsilnou snahu se „tam nahoru“ nějak došplhat, ale je třeba se zbavit oné předmětnosti resp. předmětovitosti vůbec. Skutečnost (a zkušenost) „svědomí“ nám zřetelně ukazuje, jak je subjekt angažován, takřka „zajat“ a povolán, poslán a vyslán právě opačným směrem, totiž směrem, kterým se stává věrným tomu, co přichází k subjektu (k subjektům) a jejich prostřednictvím pak dál, do světa předmětných skutečností.

(Písek, 081213-1.)